

ՍՈՒՐԲ ԳՐԱԿԱՆ

ԵՒՊՊՈԼԵԹԻ ԱՌԵՂԾՎԱԾԸ

Աստվածաշունչի Դատավորաց գրքի ԺԲ գլխու 1—6 համարներում մեջ առեղծված մը կա, զոր Աստվածաշունչի հայերեն թարգմանությամբ կարելի չէ լուծել, որովհետև հունարեն **Յորթանանից** թարգմանության խողովակով՝ սխալ բառ մը դրված է երբայեցներեն **Եիպպոլեթ** բառին տեղ։ Առեղծվածի բանալին, մույն ինքն **Եիպպոլեթ** բառն է, որ հասկ հասկ թարգմանված է հայերեն Աստվածաշունչին մեջ՝ Յորթանանիցի միջոցով։ Մինչդեռ անիկա **անց-բառ** մըն է (pass-wore), որ երկու իմաստ ունի, Ա. **ցորենի հասկ**, Բ. **Գետի անցք**։ Ահա այդ համարը. «Եւ կարա Գաղատի գլիրն Յորթանանու զԵփրեմի, և եղև իբրև ասացին ապրեալքն Եփրեմայ, թէ թող անցցուք, ասեն ցնոսա, տուք մեզ **նշան ինչ**, և ասացէք **հասկ հասկ**, և ոչ յաջողեցան խօսիլ այնպէս, և կալան և կոտորեցին զնոսա յանցան Յորթանանու, և անկան ի ժամանակին յայնմիկ յԵփրեմէ քառասուն և երկու հազար» (ԺԲ 5—6)։

Այս նախադասության մեջ «Մեզի նշան մը տվէք (անց-բառը արտասանեցեք), և ըսէք **հասկ հասկ**, և անոնք չհաջողեցան խօսիլ այնպէս» բառերը իմաստ չունին, որովհետև **Եիպպոլեթ** և **Միպպոլեթ** բառերը

հասկ հասկ թարգմանված են հունարենի միջոցով, և չեն տար առեղծվածին գաղտնիքը։

Անգղերեն վերջին և լավագույն թարգմանությունը, որ հրատարակվեցավ Ամերիկայի մեջ, 1952-ին, ի Նյու Յորք (Revised standard version), հետևյալ կերպով կը թարգմանէ այդ հատվածը. «Եվ գաղատացիները բռնեցին Հորդանանի անցքերը ընդդէմ եփրեմյաններուն։ Եվ երբ եփրեմյան փախստականներն մեկը ըսէր. «Թող որ անցնիմ»,—Գաղատի մարդիկ կըսէին անոր. «Եփրեմյան ես դուն», ու երբ ան կըսէր «ոչ», անոնք կըսէին անոր, այն ատեն ըսէ **«Եիպպոլեթ»**, և ան կըսէր **Միպպոլեթ**, որովհետև ան չէր կրնար ճիշտ արտասանել, այն ատեն անոնք կըսէին զայն և «կսպանեին Հորդանանի անցքերուն մեջ, և հոն ինկան այն ժամանակ, 42,000 եփրեմյաններն»։

Արդ, ի՞նչ է պատմությունը.—Ահա իրականությունը. Եփրեմի մարդիկ զենքի կանչվեցան, ու եկան Զափոն (Մեփինա) և ըսին Հեփթայեին թե ինչու Ամմոնացիներուն վրա պատերազմի գացիր առանց մեզի, ատոր համար տունդ կրակով պիտի այրենք։

Հեթիթայե պատասխանեց անոնց, թե Ամ-մոնացիներու հետ մեծ վեճ ունեինք, անոնք մեզ կանդեին, և բողոք քրի ձեզի, ու դուք զիս չազատեցիք անոնց ձեռքեն, ուստի, ես ալ անոնց վրա հարձակեցաւ և Տերը զա-նոնք իմ ձեռքս մատնեց: Արդ ինչո՞ւ եկած եք այսօր, իմ վրաս կոպելու համար: Այն ատեն Հեթիթայե հավաքեց Գաղատի բո-լոր ժողովուրդը և պատերազմեցաւ Եփրե-մի դէմ: Եվ գաղատացիները բռնեցին Հորդանան գետի անցքերը Եփրեմի մար-դոց դէմ, ու երբ Եփրեմի մարդոցմէ մեկը փախչէր՝ ճամփա չէին տար, մինչև որ Ե-րայէրեն **Ծիպպոլէթ** բառը չարտասանէր:

Եվ որովհետև Եփրեմի ցեղի մարդիկը իրենց բարբառին մեջ **Ծ** հնչյունը չունէին— և **Ս** կհնչէին, արտասանելով **Սիպպոլէթ**, փոխանակ **Ծիպպոլէթի**, թշնամի ըլլալը կը-հասկցվէր ու սուրե կանցընէին:

Երայէրենի **Ծ** գիրով սկսվող անուննե-րեն շատեր հունարեն Յոթանասնից թարգ-մանության մեջ **Ս** գիրով տառադարձված են, վասնզի, հունարեն այբուբենին մեջ **Շ** գիրը կպակսի:

Յոթանասնից թարգմանության մեջ, **Ծիպ-պոլէթ** բառը հասկ թարգմանված է, ինչ որ պիտի է, վերոհիշյալ պատմության մեջ, ու պետք է թարգմանվէր **անցք**, ու անկէ ալ անցեր է հայերեն թարգմանության մեջ՝ **հասկ հասկ** ըլլալով, մինչդէտ **Ծիպպոլէթ** պետք էր ըլլար և իմաստը **անցք**: Հունա-կան թարգմանության պատճառով, **Ծ**-ի և **Ս**-ի որոշիչ դերը խանգարված ըլլալով՝ բուն իրողությունը անհասկնալի դարձած է նաև մերինն մեջ ու իր իմաստը կոր-սընցուցեր է:

Մինչև ցայսօր, Սյուքեմի (Նապլուսի) բնիկներ, հին սամարացիները, արևին սեմս կըսեն, փոխանակ շեմշ ըսելու: Թեև տար-օրինակ է, որ Իսրայելի երկու դրացի ցե-ղերը՝ Եփրեմի և Հեթիթայեի, այն ժամա-նակ տարբեր արտասանություն ունենային, ինչպես դիտել կուտան ս. Գրոց քննադատ-

ներեն ոմանք (Prof. N. O. E. Oesterley, the Arisgdon Bible Commentary).

Ե և **Ս** գիրերը հայերենի մեջ ալ (սառ-ջինը չշող, երկրորդը սուլող) փոխանակ-ված կգտնենք, զոր օրինակ. աստիճան= աշտիճան, աստուճ=աշտուճ (հաց):

Շտապել=ստիպել, շեշտ=սաստ,

շարժել=սարսել, շոինչ=սոինչ,

սարփուշ (պրսկ.)=շարփուշ (գլխու ծած-կոց),

շրտնոճ=սարտնոճ, փշուր=ոմկ. փսոր: Երայէցի հատուկ անուններու **Ծ** գիրը, որ ասորական ալ է, միշտ **Ս**-ով փոխա-նակված կգտնենք Աստվածաշունչի հունա-րեն Յոթանասնից թարգմանության մեջ, ո-րովհետև հույնը **Ծ** գիրը չունի, ըստ այսմ և մեր թարգմանիչները **Ս**-ով կգրեն այդ անունները: Իսկ ասորեկներն եղած մեր հին թարգմանություններուն մեջ, միևնույն ա-նունները **Ծ** գիրով կտեսնինք, իրենց տար-բեր ձևերովը.

Օրինակներ՝

ըստ հունականին

Սիմեոն

Սամարացի

Սիդանոս

Հեսու

Սալուդ

Եղիսե

ըստ ասորականին

Շմալոն

Շամրուացի

Շիդա

Հեշու կամ Իշուլ

Շալուդ

Եղիշե կամ Եղիշա

(Սյուքեմը հայերեն քանասիրության, էջ 48. Եղիշե արքեպ. Դուրյան)

Ծիպպոլէթ բառը ալլաբանական իմաստ մը ունի այժմ, տեսակ մը սիմպոլիկ ճշա-նակություն մը: Այսօր, **ռամկավարություն**, **ժողովրդավարություն**, **ազատություն** և **ար-դարություն** բառերը **Ծիպպոլէթ** եղած են շատերուն համար: Մարդիկ զանոնք կար-տասանեն, անոնց անունով կերդնուն ու կպաքարեն, սակայն տարբեր գաղափար և ըմբռնում ունին այդ բառերու ճշգրիտ ի-մաստի մասին:

Ս. Ա. Մ.

